

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного спрямування
Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік і контроль виробничих запасів у системі управління підприємством (на прикладі ТОВ «Ростдорстрой»)»
(назва теми)

Виконавець:

Студентка ЦЗФН факультету
Скоморохова Ірина Євгеніївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Сиротенко Наталія Анатоліївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасній економіці облік та контроль виробничих запасів відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності та ефективності роботи підприємств. Ось основні аспекти їхньої важливості:

1. Рациональне використання ресурсів: точний облік дозволяє ефективно управляти запасами, запобігати їх надмірному накопиченню або дефіциту, що сприяє зниженню витрат і підвищенню продуктивності.

2. Забезпечення безперервності виробництва: контроль запасів гарантує наявність необхідних матеріалів у потрібний час, що дозволяє уникати простоїв і забезпечувати стабільність виробничого процесу.

3. Підвищення фінансової прозорості: облік виробничих запасів сприяє формуванню достовірної фінансової звітності, що важливо для прийняття управлінських рішень, залучення інвесторів та дотримання нормативних вимог.

4. Оптимізація витрат: завдяки контролю можна своєчасно виявляти втрати, псування або крадіжки, мінімізувати неефективні витрати та оптимізувати логістичні процеси.

5. Адаптація до ринкових змін: сучасний бізнес характеризується високою динамікою, тому чіткий контроль запасів допомагає оперативно реагувати на зміни попиту, адаптувати виробництво до нових умов.

Теоретичні аспекти обліку та оцінки запасів стали предметом досліджень у наукових працях таких вчених-науковців: Бондаренко Н., Васьковська К., Дікань Л., Задорожний В., Іванченко Н., Коваль Н., Круковська О., Максименко О., Одношевна О., Польова Т., Стегура В. Щодо контролю та обліку виробничих запасів, то свою діяльність цій темі присвятили: Бабак С., Гавриличенко Є., Ізмайлов Я., Макаренко А., Меліхова Т., Михайловина С., Подмешальська Ю., Радіонова Н., Рагуліна І., Скрипник М., Смалій Ю., Ткаченко О. Серед іноземних науковців можна відмітити Dian Cipta Cendikia Kotabumi, Dita Andhini Setiyowati, Dr Ahmad Khalid Khan, Harlina Liong, Rendy Aprianto Maha Putra.

Варто зазначити, що під час аналізу наукових досліджень і практичного застосування їх результатів виникають певні проблеми, пов'язані з обліком та контролем виробничих запасів на підприємствах. До таких проблемних питань можна віднести:

- Оптимізація управління запасами;
- Точність оцінки вартості запасів;
- Збереження якості та безпеки запасів;
- Контроль за рухом запасів;
- Логістичні проблеми.

Мета дослідження є комплексне дослідження особливостей обліку, аналізу та контролю виробничих запасів на підприємстві, з акцентом на виявлення недоліків у системі їх обліку, оцінки та контролю.

Завдання дослідження:

- Вивчити сутність, класифікацію та роль запасів у діяльності підприємства;
- Дослідити нормативно-правову базу обліку та контролю виробничих

запасів;

- Розглянути основні методики аналізу ефективності використання запасів;
- Проаналізувати облік та контроль виробничих запасів у ТОВ «РДС»
- Розробити рекомендації щодо оптимізації та вдосконалення управління

виробничими запасами, в тому числі з використанням інструментарію економіко-математичного моделювання.

Об'єкт дослідження є система інформаційного забезпечення обліку та контролю виробничих запасів на підприємстві.

Предмет дослідження є сукупність теоретичних і методичних засад, а також організаційно-методичних підходів до обліку, аналізу та контролю операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів.

Методи дослідження були застосовані спеціалізовані методи та загальнонаукові підходи, аналіз та синтез, які базуються на сучасних принципах економічної науки. Також використовувалися статистичний, порівняльний та економічний аналіз для оцінки фінансового стану підприємства та аналізу обсягу, структури та динаміки показників діяльності досліджуваного підприємства. Ще були застосовані історичний та діалектичний методи для дослідження сутності облікових процесів на підприємствах дорожнього будівництва. Обов'язковим було використання методу моделювання для аналізу можливостей підвищення ефективності управління виробничими запасами.

Інформаційна база дослідження. Були використані наукові праці різних вчених, які спеціалізувалися на дослідженні виробничих запасів, різні нормативні документи, стандарти бухгалтерського обліку, електронні ресурси, наукові видання, документація та фінансова звітність досліджуваного підприємства ТОВ «Ростдорстрой».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (73 найменувань) та 18 додатків. Загальний обсяг роботи становить 87 сторінок. Основний зміст викладено на 70 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 21 рисунок.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи підготовлено публікацію Ястребова І. Особливості аудиту будівельних підприємств. *Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації*: збірник матеріалів ІХ Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції, імені професора Л. М. Крамаровського. Одеса. 2023. С. 128-130.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні основи обліку виробничих запасів*» досліджено генезис теоретичних підходів до трактування економічної сутності виробничих запасів та наведено їх облікову інтерпретацію; розглянуто класифікаційні ознаки виробничих запасів; було охарактеризовано нормативно-правову базу; розглянуто особливості документального оформлення операцій із виробничими запасами; сформульовано сучасні проблеми, обліку виробничих запасів.

У другому розділі *«Діюча практика обліку виробничих запасів на базовому підприємстві»* проаналізовано основні принципи та особливості обліку виробничих запасів, розглянуто загальну характеристику ТОВ «РДС» та надано рекомендації щодо удосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві.

У третьому розділі *«Аналіз, контроль та економіко-математичне моделювання в управлінні виробничими запасами на підприємстві»* проведено аналіз ефективності використання виробничих запасів на підприємстві, із наданням рекомендацій для усунення виявлених негативних тенденцій, розглянуто систему контролю виробничих запасів та також запропоновано шляхи покращення; побудовано економіко-математичну модель.

ВИСНОВКИ

Під час проведення аналізу теоретичних та практичних аспектів були виконані наступні завдання:

1. Виробничі запаси відіграють одну з ключових ролей у складі майна та займають головні позиції у структурі витрат підприємств різних галузей. Вони становлять найбільш вагому та значущу частину активів підприємства. В нинішніх умовах сучасної економіки, коли суб'єкти господарювання переходять на ринкові відносини, важливим є правильно організувати бухгалтерський облік виробничих запасів. Сутність виробничих запасів полягає у тому, що вони:

- Призначені для використання у виробничому процесі – це матеріали та ресурси, що потрібні для виробництва продукції або виконання робіт.
- Забезпечують безперервність виробництва – вони дозволяють підтримувати виробничий процес без зупинок у випадках затримок поставок або непередбачених ситуацій.
- Використовуються як основні матеріали, допоміжні матеріали, паливо, запасні частини – кожен вид запасів має своє призначення у виробничій діяльності підприємства.
- Призначені для подальшої обробки, переробки чи використання, а не для продажу в первісному вигляді.
- Входять до собівартості продукції – витрати на придбання та використання виробничих запасів є частиною витрат на виробництво продукції.

Виробничі запаси класифікуються як актив, якщо є ймовірність того, що підприємство отримає економічні вигоди від їх використання у майбутньому, та якщо їхня вартість може бути точно визначена.

2. Виробничі запаси на балансі відображаються за первісною вартістю, що визначається відповідно до п. 9 НП(С)БО 9 «Запаси». Первісна вартість придбаних запасів включає ціну самого запасу та транспортно-заготівельні витрати. Якщо запаси імпортовані, до їх вартості також додається митний платіж. Важливо розуміти, що основним нормативно-правовим документом, що встановлює методологічні засади відображення інформації про виробничі запаси в бухгалтерському обліку є НП(С)БО 9 «Запаси». НП(С)БО 9 «Запаси» встановлює правила та підходи стосовно бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємствах, визначає порядок їх оцінки, обліку та відображення у фінансовій звітності.

3. Для визначення критеріїв відбору облікової інформації, що необхідна для прийняття обґрунтованих управлінських рішень необхідно проводити регулярний збір і аналіз інформації. Для виробничого підприємства буде корисно скласти окремий перелік інформації з обліку виробничих запасів з розбивкою за джерелами їх формування. Для більш ефективного обліку виробничих запасів пропонується застосовувати довідку про фактичну поставку виробничих запасів на певну дату, в якій також узагальнюється інформація про надходження виробничих запасів на дату поставки за кількісними та якісними показниками виробничих запасів.

4. Товариство з обмеженою відповідальністю «Ростдорстой» – одна з провідних компаній в Україні, яка спеціалізується на повному спектрі будівельно-монтажних робіт, пов'язаних із будівництвом та реконструкцією автомобільних доріг. На 2024 рік заплановано виконання робіт за більше ніж 50 договорами на загальну суму понад 6 000 000 000 гривень, з яких більшість передбачає надання авансів.

На дату складання фінансової звітності, згідно з НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів, всі монетарні статті в іноземній валюті перераховуються за курсом НБУ, що діє на дату складання звітності. Курсові різниці, які виникають під час перерахунку, фіксуються в звіті про фінансові результати за той період, коли вони сталися.

У разі виявлення ознак знецінення активів основні засоби враховуються з урахуванням збитків від зменшення їхньої корисності користі згідно з НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів».

Згідно із законодавством України, підприємство проводить відрахування до Пенсійного фонду із заробітної плати працівників. Внески розраховуються як відсоток від нарахованої заробітної плати і включаються до звітності в тому періоді, коли була нарахована відповідна заробітна плата.

Фінансовий результат підприємства визначається поквартально, тоді як розмір нерозподіленого прибутку обчислюється один раз на рік у кінці звітного періоду. Доходи Товариства від договорів гарантій та поруки визнаються в звітному періоді пропорційно до розміру винагороди за цими договорами, враховуючи кількість днів, протягом яких надавались ці послуги, у порівнянні з загальною кількістю днів надання гарантії чи поручительства.

Облік запасів на підприємстві здійснюється за двома складовими: за місцем зберігання (складський облік) та в бухгалтерії. Завідувач складу та комірники підприємства є матеріально відповідальними особами, їх призначають на посаду за погодженням з головним бухгалтером з одночасним підписанням трудової угоди та договору про повну матеріальну відповідальність.

Вибуття запасів на підприємстві оформлюється наступними первинними документами: накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, видаткова накладна. Для оцінки вибуття запасів на підприємстві використовується метод ФІФО.

5. Головною рекомендацією, щодо напряму удосконалення у ТОВ «РДС» є зниження собівартості продукції. Також на підприємстві було виявлено

низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами, що обумовлено затримками в надходженні первинної документації, зокрема лімітно-забірних карток до бухгалтерії. Для покращення цього процесу доцільно:

- впровадити графіки документообігу для обліку запасів, чітко розподіливши обов'язки працівників щодо оформлення та перевірки первинної документації, а також забезпечити ознайомлення відповідальних осіб із цими вимогами;
- модернізувати систему автоматизації обліково-аналітичних операцій, пов'язаних із виробничими запасами, для забезпечення своєчасного надходження та обробки даних;
- підготувати та видати розпорядчу документацію працівникам, відповідальним за виконання певних господарських операцій, з наданням їм права підпису первинних документів.

Досліджуване підприємства фінансує запаси виключно за рахунок позикового капіталу та має високу залежність від кредиторів.

Таким чином підприємству рекомендовано збільшувати величину власного капіталу (шляхом реінвестування прибутку) для збільшення величини власних оборотних коштів для покриття запасів і покращення фінансової стійкості підприємства.

Підводячи підсумки, після аналізу результатів побудованої економіко-математичної моделі можна навести наступні пропозиції для покращення ефективності управління виробничими запасами:

- здійснювати постійний моніторинг за величиною дебіторської заборгованості з метою уникнення її нераціонального збільшення, порушення покупцями платіжної дисципліни та відповідних умов договору;
- зменшувати період надання комерційного кредиту покупцям та підвищувати розмір цінової знижки при здійсненні попередньої, повної або дострокової оплати за реалізовану продукцію (з метою пришвидшення обороту дебіторської заборгованості);
- посилення претензійної роботи з метою повернення боргів та стягнення штрафів, співпраця лише з надійними та фінансово стійкими контрагентами та інші.

АНОТАЦІЯ

Скоморохова І. Є. «Облік і контроль виробничих запасів у системі управління підприємством (на прикладі ТОВ «Ростдорстрой»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2024.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – система інформаційного забезпечення обліку та контролю виробничих запасів на підприємстві.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та контролю виробничих запасів у системі управління підприємством.

Проаналізовано особливості організації бухгалтерського обліку виробничих запасів, нормативне регулювання та наукові праці фахівців, основні господарські операції з виробничими запасами у ТОВ «Ростдорстрой».

Запропоновано впровадити додаткові заходи для автоматизації обліку виробничих запасів, щоб уникнути розбіжностей між обліковими даними та фактичними залишками, періодично переглядати розмір резервів під знецінення залежно від зміни ринкових умов та тривалості зберігання запасів, посилити контроль за оформленням первинних документів на етапі надходження виробничих запасів.

Ключові слова: облік, контроль, аналіз, виробничі запаси, система управління.

ANNOTATION

Skomorokhova I. E. “Accounting and Control of Production Inventories in the Enterprise Management System (on the Example of Rostdorstroy LLC)”.

Thesis for Master degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the master's program «Accounting, Audit and Taxation of Business Activities». Odesa National Economics University. Odesa, 2024.

Thesis consists of three chapters. Object of study is information support system for accounting and control of production stocks at the enterprise.

Thesis deals with theoretical aspects of accounting and control of production stocks in enterprise management systems.

The peculiarities of organization of accounting for production inventories, regulatory regulation and scientific works of specialists, the main business operations with production inventories in Rostdorstroy LLC are analyzed.

It is proposed to introduce additional measures to automate the accounting of production inventories in order to avoid discrepancies between accounting data and actual balances, to periodically review the amount of provisions for impairment depending on changes in market conditions and the duration of storage of inventories, to strengthen control over the execution of primary documents at the stage of receipt of production inventories.

Keywords: accounting, control, analysis, inventory, management system.